

РЕЦЕНЗІЯ

рецензента, кандидата медичних наук, доцента, доцента ЗВО кафедри педіатрії № 1 ВНМУ ім. М.І. Пирогова **Чорнопищук Наталії Петрівни** на дисертацію аспірантки кафедри педіатрії № 1 Власенко Вікторії Олександрівни на тему: **«Оптимізація ранньої діагностики та катamnестичного спостереження передчасно народжених дітей з гіпоксично-ішемічним ураженням головного мозку»**, що подана до захисту в разову спеціалізовану вчену раду ДФ 05.600.164 при Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова, яка створена відповідно до наказу ректора ЗВО ВНМУ ім. М.І. Пирогова № 55 від 27 березня 2026 року на підставі рішення Вченої ради ВНМУ ім. М.І. Пирогова протокол № 9 від 26 березня 2026 року з правом прийняття до розгляду та проведення разового захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 228 «Педіатрія»

Ступінь актуальності обраної теми. Передчасне народження залишається однією з ключових проблем сучасної неонатології, оскільки ця категорія дітей формує групу високого ризику розвитку тяжких неонатальних ускладнень та віддалених порушень розвитку. Особливу увагу в структурі патології передчасно народжених дітей привертають ушкодження центральної нервової системи, зокрема гіпоксично-ішемічні ураження (ГІУ) головного мозку. Незрілість мозкових структур, порушення механізмів церебральної авторегуляції та висока чутливість нервової тканини до гіпоксії, запальних процесів і оксидативного стресу сприяють розвитку різноманітних структурних і функціональних порушень. У подальшому такі зміни можуть проявлятися розвитком дитячого церебрального паралічу, когнітивних і поведінкових розладів, епілепсії та сенсорних порушень. Водночас клінічна симптоматика уражень мозку у передчасно народжених дітей часто є недостатньо специфічною і не завжди відповідає ступеню структурних змін, що ускладнює ранню діагностику та прогнозування неврологічних наслідків.

У цьому контексті особливого значення набуває вдосконалення підходів до ранньої діагностики уражень головного мозку у передчасно народжених дітей. Одним із перспективних напрямів є вивчення лабораторних біомаркерів, які можуть відображати ранні етапи ушкодження нервової тканини та корелювати з подальшими результатами розвитку дитини. Зокрема, дослідження нейроспецифічних білків, таких як убіквітин карбокситермінальної гідролази L1 (UCH-L1) та нейрофіламентів легких ланцюгів (NEFL), що відображають ступінь нейронального та аксонального ушкодження, відкриває нові можливості для підвищення точності ранньої діагностики та прогнозування неврологічних наслідків.

Таким чином, не викликає жодного сумніву, що тема дисертації Власенко Вікторії Олександрівни є надзвичайно актуальною та важливою як з наукової, так і з практичної точки зору та може сприяти покращенню ведення передчасно народжених дітей і зниженню частоти несприятливих віддалених наслідків їх розвитку.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.

Дисертантом проведено інформаційно-патентний пошук, проаналізовано 289 джерел зарубіжної та української літератури, переважно за останні п'ять років, і визначено пріоритетні напрямки вдосконалення ранньої діагностики гіпоксично-ішемічного ураження головного мозку у передчасно народжених дітей та катамнестичного спостереження за ними з метою зниження ризику несприятливих віддалених наслідків розвитку. У роботі коректно сформульована мета, для реалізації якої визначені чіткі завдання та обрані сучасні і високотехнологічні методи дослідження й аналізу даних. Науковий рівень дисертації за поставленими завданнями та використаними методиками досліджень є передовим, сучасним і доцільним. Проведений аналіз даних є повним і виконаний на сучасному рівні з використанням обґрунтованих математичних та статистичних методів. Отримані результати є достовірними і науково обґрунтованими.

За матеріалами дисертаційного дослідження опубліковано 17 наукових робіт, серед яких 5 статей у наукових виданнях, що входять до міжнародної наукометричної бази Scopus, та 1 стаття у фахових наукових виданнях України; 8 наукових праць видано у матеріалах науково-практичних конференцій; отримано 3 свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір. Результати роботи обговорювались на міжнародних науково-практичних конференціях у Україні, Швейцарії, Швеції та Іспанії.

Дисертаційна робота подана як суцільне, завершене наукове дослідження, виконане та підготовлене на високому науковому рівні, базується на достатній кількості клінічних спостережень (когортне проспективне дослідження включало 60 передчасно народжених дітей: основну групу становили 45 немовлят із гіпоксично-ішемічним ураженням головного мозку легкого та помірного ступенів, групу порівняння — 15 дітей із ГІУ важкого ступеня, контрольну групу — 24 умовно здорових немовлят без ознак ураження мозку. Оцінку катамнестичного спостереження від народження до скорегованого віку 12 місяців проведено у 49 дітей, серед яких 40 дітей належали до основної групи та 9 — до групи порівняння).

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях. Отримані результати дослідження доповнюють напрацювання інших авторів із обраної теми та надають нових важливих відомостей стосовно раннього виявлення ГІУ головного мозку у передчасно народжених дітей. Вперше в Україні доведено патогенетичне значення нейроспецифічних маркерів UCH-L1 та NEFL, як маркерів гіпоксично-ішемічного ушкодження головного мозку, які, як доведено, корелюють зі ступенем тяжкості ураження, є маркерами нейронального та аксонального ушкодження, мають прогностичне значення щодо затримки психомоторного розвитку. Окрім того, вперше в Україні проведено оцінку психомоторного розвитку передчасно народжених дітей із ГІУ головного мозку на першому році

життя за шкалою Гріффітс. Отримані дані стали підґрунтям для обґрунтування доцільності впровадження цієї шкали в практичну медицину як інструменту оцінки психомоторного розвитку передчасно народжених дітей протягом першого року життя.

У дисертації вирішено всі поставлені завдання, проведено скрупульозний і всебічний аналіз отриманих даних, сформульовано висновки, які є повними та науково обґрунтованими. В опублікованих наукових працях здобувача повністю викладені результати дисертаційного дослідження, наукові положення, висновки та практичні рекомендації, що випливають із них.

Наукова обґрунтованість та відповідність темі дисертації отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Основні методи дослідження, використані автором, базуються на аналізі значного масиву наукових джерел, включаючи результати провідних сучасних досліджень з обраної проблематики, опублікованих у рецензованих фахових виданнях. Представлені результати отримані на основі обстеження достатньої кількості передчасно народжених дітей із гіпоксично-ішемічним ураженням головного мозку, групи практично здорових дітей, а також даних катамнестичного спостереження за немовлятами від моменту народження до скоригованого віку 12 місяців. Дисертаційна робота має чітко сформульовані мету та завдання дослідження. Дослідження виконано на основі сучасної методології з використанням обґрунтованого клінічного дизайну, що відповідає загальним принципам наукового пізнання та біоетичним вимогам проведення клінічних досліджень. Отримані результати, сформульовані наукові положення та висновки ґрунтуються на належній методологічній основі, достатній кількості обстежених пацієнтів і логічно випливають із поставлених завдань дослідження. Групи спостереження сформовані коректно, що забезпечує можливість їх подальшого статистичного порівняння. Методи збору клінічних даних, а також методи математичного аналізу та статистичної обробки отриманих результатів відповідають поставленим завданням і є

загальноприйнятими у сучасній науковій практиці. Таким чином, результати дослідження, наукові положення та висновки дисертанта є науково обґрунтованими, достовірними, мають вагоме наукове й практичне значення та відповідають темі дисертації.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Поставлені наукові завдання у дисертаційній роботі повністю розв'язані та реалізовані на належному науковому рівні. Для вирішення кожного із завдань було обрано оптимальні методи дослідження, що дало змогу отримати достовірні та науково обґрунтовані результати. У роботі для обробки отриманих даних застосовано сучасні методи статистичного аналізу, які забезпечили можливість всебічної оцінки отриманих результатів. Статистичну обробку первинного матеріалу проведено коректно, а отримані результати підтверджені відповідними показниками статистичної значущості. Здобувачем проведено ґрунтовний аналіз наукової літератури та здійснено порівняння власних результатів із даними сучасних досліджень. Це свідчить про високий рівень підготовки автора, належне володіння методологією наукових досліджень та вміння критично аналізувати й узагальнювати отримані наукові дані. Таким чином, дисертаційна робота виконана на високому науковому рівні, а здобувач продемонстрував належний рівень оволодіння методологією наукової діяльності та доводить отримання кваліфікації, необхідної для сучасного дослідника.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження. Дисертаційна робота виконана в межах науково-дослідної роботи кафедри педіатрії № 1 Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова МОЗ України «Інноваційні підходи до ранньої діагностики, лікування, реабілітації та прогнозування соматичної патології у дітей» (державний реєстраційний номер 0125U003697).

Результати дисертаційного дослідження суттєво розширюють сучасні наукові уявлення щодо можливостей ранньої діагностики гіпоксично-ішемічного ураження головного мозку у передчасно народжених дітей на основі визначення нейроспецифічних маркерів нейрошкодження — UCH-L1 та NEFL. Встановлено, що зазначені біомаркери корелюють зі ступенем тяжкості ураження головного мозку та мають прогностичне значення щодо формування затримки психомоторного розвитку. Показано, що рівень біомаркера UCH-L1 у сироватці крові може розглядатися як інформативний ранній лабораторний показник гіпоксично-ішемічного ураження головного мозку у передчасно народжених дітей, зокрема для виявлення внутрішньошлуночкових крововиливів та перивентрикулярної лейкомаляції. Водночас біомаркер NEFL у сироватці крові демонструє діагностичний потенціал у моделях, пов'язаних із ушкодженням білої речовини головного мозку.

Незважаючи на активне вивчення біомаркерів UCH-L1 та NEFL як інструментів ранньої діагностики нейрошкодження, доказова база щодо їхнього зв'язку з віддаленими неврологічними наслідками, особливо у передчасно народжених дітей, залишається обмеженою та неоднорідною. У цьому контексті результати досліджень, що поєднують раннє визначення зазначених маркерів із катамнестичною оцінкою розвитку дітей у віці 12 місяців, мають вагомим клінічне значення та формують підґрунтя для розроблення практично орієнтованих моделей ранньої стратифікації ризику неврологічних порушень. Важливим є також те, що результати дисертаційної роботи стали підставою для обґрунтування доцільності впровадження шкали Гріффітс у практичну медицину як інструменту оцінки психомоторного розвитку передчасно народжених дітей протягом першого року життя, що в Україні здійснено вперше.

Основні положення дисертаційного дослідження впроваджено у навчальний процес кафедри педіатрії № 1 Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова МОЗ України; кафедри педіатрії, акушерства та гінекології факультету післядипломної освіти Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова МОЗ України; кафедри педіатрії,

неонатології та перинатальної медицини Буковинського державного медичного університету МОЗ України. Результати дослідження також впроваджені у лікувально-діагностичну практику КНП «Вінницька обласна дитяча клінічна лікарня Вінницької обласної ради», КНП «Житомирська обласна дитяча клінічна лікарня Житомирської обласної ради», КМУ «Міська дитяча клінічна лікарня» м. Чернівці, КП «Хмельницька міська дитяча лікарня» та КП «Хмельницький міський перинатальний центр» Хмельницької міської ради.

Отримані результати мають вагомим теоретичне та практичне значення для сучасної неонатології та педіатрії, оскільки сприяють удосконаленню підходів до ранньої діагностики та прогнозування неврологічних порушень у передчасно народжених дітей, що, у свою чергу, може сприяти своєчасному проведенню лікувально-реабілітаційних заходів та покращенню віддалених результатів їх розвитку.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці. Результати дисертаційного дослідження та сформульовані практичні рекомендації можуть бути рекомендовані до використання у навчально-методичній та науковій роботі кафедр педіатрії закладів вищої освіти України, зокрема під час викладання навчальних дисциплін «Неонатологія» та «Педіатрія», а також у практичній діяльності закладів охорони здоров'я первинного, вторинного та третинного рівнів надання медичної допомоги.

Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності. Внаслідок перевірки матеріалів дисертації Власенко Вікторії Олександрівни встановлено, що дисертаційна робота не містить ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації або фальсифікації. Не виявлено маніпуляцій із алфавітом, пробілами чи прихованим текстом. Рукопис дисертації було перевірено програмним засобом «StrikePlagiarism», оригінальність тексту склала 95,75 %. Виявлені співпадиння відповідають власним публікаціям здобувача, загальноживаним термінам та фразам; всі цитовані фрагменти містять

посилання на відповідні першоджерела. Подані до захисту наукові результати є власними напрацюваннями аспіранта, а текст дисертаційної роботи є оригінальним.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.
Дисертаційна робота **Власенко Вікторії Олександрівни** на тему «**Оптимізація ранньої діагностики та катамнестичного спостереження передчасно народжених дітей з гіпоксично-ішемічним ураженням головного мозку**», що представлена на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 228 «Педіатрія», є завершеною самостійною науковою працею, що має наукову новизну, теоретичну та практичну значущість. Робота у повній мірі відповідає вимогам до дисертації доктора філософії, які зазначені у Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 341 від 21.03.2022 р., № 502 від 19.05.2023 р. та № 507 від 03.05.2024 р.

Дисертаційна робота оформлена відповідно до наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», а Власенко Вікторія Олександрівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 228 «Педіатрія».

Рецензент:

доцент ЗВО кафедри педіатрії № 1
ВНМУ ім. М.І. Пирогова,
кандидат медичних наук, доцент

Наталія ЧОРНОПИЩУК